

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕРЕКЛАД»

Акоп'яни Н. М.

кандидат філологічних наук, доцент

кафедри ділової іноземної мови та перекладу,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Серед напрямів розвитку філологічної освіти в Україні на етапі її входження в європейський освітній простір особливе місце займає формування комунікативної компетенції майбутніх перекладачів. При цьому стрімкий розвиток глобальних технологій і динаміка інтеграції України у всесвітній інформаційний простір сприяє тому, що навчання студентів філологічних спеціальностей все частіше відбувається з залученням передових засобів навчання, серед яких як найбільш перспективні виділяємо мультимедіа. Як відомо, формування комунікативної компетенції у студентів передбачає створення ефективного навчального середовища для розвитку репродуктивних, або рецептивних (аудіювання, читання) і продуктивних (говоріння, письмо) навичок. Однак, говорячи про усну комунікацію, мусимо зазначити, що на перший план тут виходять говоріння і сприйняття на слух, адже спілкування за повсякденних умов життя – це двосторонній процес, головним чином, продукування та сприйняття інформації на слух. Так само як комунікація не може вважатися ефективною, якщо її учасник не спроможний грамотно, адекватно і зрозуміло створювати вербальний продукт, так само процес спілкування ускладнюється, якщо зовсім не нівелюється, якщо мовець не здатний «декодувати» потік звукових сигналів, що поступає до нього від співбесідника.

З історії методики викладання іноземних мов знаємо, що тривалий час у радянській науковій школі викладання переважав підхід до мови, що передбачав в основному акцент на читанні, перекладі і вивченні граматики (grammar-translation approach). У сучасній методології викладання іноземних мов уже загально визнаним постулатом стало твердження про те, що навчання аудіюванню має бути невід'ємною частиною аудиторної роботи, навчання мов не повинно бути «німим», студент має бути активним учасником комунікативно-розвиваючих ситуацій, змодельованих з метою занурення учня у мовне середовище за умов близьких до реальних. Частка аудиторного часу, орієнтованого на навчання аудіюванню, значно збільшилася і тепер від кількісних показників ми звертаємося до проблеми якісної наповненості навчального процесу в аспекті аудіювання. Адже поява нових технічних засобів, зокрема мультимедіа, активно стимулює пошук більш дієвих способів формування комунікативної компетенції засобами інформаційних технологій.

Навчання аудіюванню – це окремий аспект, який має свої власні методологічні закономірності і особливості. Незважаючи на взаємозалежність навичок сприйняття на слух від загального рівня знань, високі навички читання, наприклад, зовсім не гарантують таку ж високу спроможність студента сприймати на слух, адже це зовсім різні фізіологічні процеси, які мають відмінні механізми і відповідно потребують різних стратегій навчання. Мультимедійні засоби суттєво допомагають збільшити відсоток засвоєння інформації, оскільки, як свідчать методологічні дослідження [3, с. 226], студенти запам'ятовують 10% інформації з того, що читають, 20% з того, щочують, 30% з того, що бачать, і 50% з того, щочують і бачать одночасно.

Окреслимо, на які стратегії ми спираємося і як вони співвідносяться з конкретними засобами мультимедіа. Зупинимося більш детально на стратегіях навчального аудіювання. Під стратегіями оволодіння іноземною мовою розуміється комбінація інтелектуальних прийомів і зусиль, які застосовуються студентами для розуміння, запам'ятовування і використання знань про систему мови і формування мовних навичок і умінь. Вони поділяються на прямі

стратегії (стратегії пам'яті, когнітивні, компенсаційні) та непрямі (метакогнітивні, соціальні) [1, с. 295]. Що стосується аудіювання, то серед найбільш популярних виокремлюють стратегії збереження матеріалу в пам'яті (фіксація ключових слів, компресія змісту), прогностичні стратегії прослуховування, стратегії вилучення матеріалу з пам'яті. Як стверджує Говорун С. В., сприйняття мови на слух здійснюється завдяки роботі таких механізмів, як увага, пам'ять, ймовірнісне прогнозування і осмислення [2, с. 76]. У відповідності до цього дослідника виокремлює два підходи до декодування поступаючої мовленнєвої інформації: «зверху-вниз» і «знизу-вверх». При підході «зверху-вниз» студент спирається на свої прогностичні можливості, фонові культурологічні знання і інформацію, яка не передається у звуковому повідомленні і використовує звуки для його декодування і інтерпретації. Як зазначає Говорун С. В., слухач використовує фонові знання про структуру тексту загалом, мовленнєві моделі, звукоартикуляційні образи. Підхід «знизу-вверх» передбачає, що студент поступово вибудовує з фонем слова, які об'єднуються в словосполучення, а далі – в речення, і, нарешті, в текст. Поелементне сприйняття звукового тексту характеризується прагненням зрозуміти кожне слово [2, с. 80]. Студент має бути ознайомлений з даними підходами і обрати найбільш дієвий для нього самотійно.

На кафедрі ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПІ» (Україна) багато років поспіль активно впроваджуються засоби мультимедіа при навчанні іноземних мов. Серед більш конкретних стратегій навчання аудіюванню, активно втілюваних на практиці, можемо виділити «хвильове прослуховування», яке полягає в багаторазовому перегляді відеоматеріалу і записі почутого. З кожною «хвилею» прослуховування студент заповнює все і більше і більше прогалин у тексті, реконструює почуте у своїй свідомості, допоки не вибудовується повний текст почутого, осмислено відтворений при самотійній роботі студента. При «стенографії» почутого у студента є можливість прогностично обирати можливі варіанти, аналізуючи граматичну структуру речень, як-то, наприклад, той факт, що між підметом і присудком

може стояти прислівник частоти, а тому не почувши його вперше, студент може зробити аналітичне припущення, яке потім перевірить подальшими прослуховуваннями.

На завершальному етапі викладач приєднується до роботи з текстом, допомагаючи студентові зрозуміти ті «білі плями», які залишилися незаповненими. Корекція і редагування тексту може відбуватися в персональних google документах, що дозволяють одночасний спільний доступ для декількох учасників. Отже, дана стратегія вчить осмислено і зосереджено підходити до процесу прослуховування, адаптуватися до акцентно-ритмічних і інтонаційних моделей, слухоартикуляційних образів слів, аналізувати почуте і висувати гіпотези щодо почутого. В остаточному підсумку, дана стратегія створює «ситуацію успіху» для студента, в якій він може впевнитися в тому, що кожне слово в тексті пройшло через його свідомість і може бути розпізнане, вилучено зі звукового потоку і засвоєно.

Іншою стратегією є ідея привнесення в аудиторію віртуального вчителя, що забезпечує психологічний ефект наявності носія мови. Присутній же в аудиторії викладач виконує лише роль медіатора між студентами і екранним учителем. При використанні даної стратегії можна дивитися спеціалізоване методичне відео, орієнтоване на вироблення необхідних слухових навичок (відео з Rachel's channel на youtube, де вчитель детально розбирає слухоартикуляційні особливості з власних конкретних повсякденних ситуацій або навчальні відео з сайту EngVid, наприклад, «Four ways to understand what you hear» by James, які супроводжуються тестами на перевірку почутого) або безпосередньо відпрацьовувати навички на будь-якому відео з широкого спектру існуючої галузевої тематики, наприклад, перегляд і обговорення виступу Мартіна Фаулера «Making architecture matter» на Ted Talks. При цьому методологічно робота з відео має бути розподілена на роботу зі змістом до перегляду відео (pre-watching stage), під час (while-watching stage) та після (post-watching stage).

Вагому частину навчання аудіюванню засобами мультимедіа складають інтерактивні вправи, в яких студент обирає правильні відповіді за змістом переглянутого відео, при цьому система здійснює перевірку, наприклад, тести з аудіювання представлені на сайті englishexercises.org або матеріали на lingualeo.com. Керуючись принципом частотності прослуховування студентам може бути також запропонований курс “Effortless English” by A. J. Hoge. Автор даної методики наполягає на щоденному прослуховуванні запропонованих ним текстів, які супроводжуються коментарем. Аудиторна робота може успішно поєднуватися з позааудиторною. Так, наприклад, ігрова форма мультимедіа може реалізуватися при походах в кінотеатри для перегляду англomовних фільмів в групах. Технічні умови, які надає кінозал, реалізовані в великому екрані, налаштованій аудіо системі, спеціальній геометрії залу, сучасних технологіях 3 D або IMAX, сприятимуть ефективності впливу на звуковий і слуховий канали реципієнта.

Таким чином, навчання аудіюванню засобами мультимедіа є одним з найбільш динамічних і перспективних питань методології викладання і носить перспективний характер. З огляду на вищезазначене, питання про активне впровадження мультимедійних засобів навчання іноземної мови набуває особливої актуальності та значущості.

Література

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Икар, 2009. – 448 с.
2. Говорун С. В. Стратегии учебного аудирования / С. В. Говорун // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – № 5 (47), часть 1, 2015. – С. 76–82.
3. Ghulam Shabiralyani. Impact of Visual Aids in Enhancing the Learning Process Case Research: District Dera Ghazi Khan. Journal of Education and Practice www.iiste.org – Vol.6, No.19, – 2015.

Режим доступу : <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1079541.pdf>